

Справедливост и социално пазарно стопанство **Основа за достойно човешко съществуване**

С концепцията си за социално пазарно стопанство **Лудвиг Ерхард (на снимката)** и неговите политически съмишленици от гражданските партии прокарват основните решения за бързото и справедливо възстановяване на Западна Германия след края на Втората световна война, които доведоха до постоянно и динамично развитие на икономиката и наложиха принципите на конкуренция, пълна заетост и нов социален ред. Социалното пазарно стопанство не е модел на леви или социалдемократически мислители, а достойние най-вече на личности, свързани с християндемокрацията (наименованието провокира рутинните нагласи).

Поколението, участвало в първоначалното изграждане на Федерална република Германия, разполага с опит, оставил дълбоки следи в съзнанието му. То помни възникването на диктатурите (Мусолини, Сталин, Хитлер) и ужасяващите последици от световната икономическа криза. Видни негови представители се обявяват за такава концепция, която да определи точно задачите на държавата, да гарантира свободата и на предприемачи, и на потребители, да въведе нов ред в техните взаимоотношения, а така също и в съотношението между конкуренция и социална сигурност.

Те отхвърлят както теорията на традиционния либерализъм за свободната игра на пазарните сили и за държавата, изпълняваща функциите на „нощен пазач“, така и социалистическата концепция за свръхмощната и дирижираща държава, която ограничава в значителна степен свободите и отговорностите на гражданите.

Конкуренцията се превръща в основен принцип на стопанския живот. Държавата се задължава да създаде подходящи правни рамки и да следи за зачитането им, така че икономическото надмощие да не нарушава самия принцип и да не застрашава правата на по-слабите. И така, задача на държавата е да създаде правната и устройствена рамка на такъв ред, който да възпира своеволието и злоупотребата с власт, да отстранява неоснователните привилегии и да допринесе за социална уравновесеност и справедливост.

Това означава ясен отказ от всички отминали тенденции и течения в либерализма, които залагат преди всичко на свободната игра на пазарните сили и издигат в постулат максималната отдалеченост на държавата от напълно автономната икономика. А нравственият по своята същност личен ангажимент в името на общото благо и на ближния е отвъд търсенето и предлагането и именно той обуславя едно достойно човешко съжителство в рамките на държавата и обществото.

Духовните бащи на социалното пазарно стопанство залагат преди всичко на два елемента в развитието на икономиката: ясно дефинирани задачи на държавата и подчертан личен ангажимент на гражданите. По този начин ще изградят социален ред, създаващ условия за сигурност, уравновесеност и социална справедливост. Така ще могат да гарантират достойно човешко съществуване

на онези нетрудоспособни граждани, които не могат да участват с труда си в създаването на блага и следователно остават извън конкуренцията.

Създателите на концепцията за социално пазарно стопанство винаги са подчертавали моралната стойност на труда и личната отговорност в определени, допустими рамки. Затова се налага да се открият по-ясно разликите между лицата, получаващи трудови доходи и лицата, обхванати в системата за социално подпомагане. Германските социалдемократи виждат в тази икономическа политика потвърждение на опасенията си, че „ненаситният стремеж към печалба“ ще вземе надмощие над социалната отговорност и са започнали борба срещу този пазарноикономически модел.

От гледна точка на човешката природа социалното пазарно стопанство се гради върху представата за свободния и етичен човек в демократичната правова държава. Без утвърдени норми и ценностни представи, без чувство за солидарност, без съзнанието за принадлежност към обществото и принципите на правовата държава, дори и най-ефективната политика не е в състояние да формира „свободно, щастливо, благоденстващо, справедливо и добре уредено общество“. Това е валидно и за бъдещето, независимо от търсенето и предлагането.